

מראי מקומות - תענית

כת.

אבל קרבן עצים מדברי סופרים, ולכן צריך חיזוק כדי שלא ידחה הקרבן לגמרי, ולכן לא אמרי' שום מעמד, אף של נעילה.

ה. הללו דברי תורה

פרש"י, מנחה, כדאמרי' דיצחק תיקן תפלת מנחה. ותמה הגבורות ארי, הא זה תלוי במח' אמוראים, ואיכא מ"ד דכנגד תמידין תקנום. ועוד, הא לא תיקן אלא עיקר תפלת מנחה, אבל הגמ' כאן דנה בתפלת מעמדות, דודאי אינם אלא מדרבנן. וע"ש מה שהאריך לפרש דלא כרש"י. וע' במצפה איתן ובמהרצ"ח שפירשו שאין כוונת רש"י לומר דתפלת מנחה הוי מן התורה ממש, אלא כיון דתפלת מנחה הוי דבר שמפורש בתורה, א"כ חמורה הוא עכ"פ שאי"צ חיזוק.

ה. שאפי' לשכה מלאה עצים

יהיו אלו מתנדבין משלהן

הק' הגבורות ארי, הא ילפי' מקרא דעל העצים אשר על האש אשר על המזבח, דכשם שהמזבח בא משל ציבור, כן העצים צריכים להיות משל ציבור. ובשלמא לר' יוסי דפרק ד' דשקלים דס"ל דלא חיישינן שמא לא ימסרם לציבור יפה יפה, י"ל דמסרום לציבור, אבל לרבנן דחיישינן מאי איכא למימא. וע"ש שכ' לחלק ע"פ הירושלמי בין מכשירי קרבן ובין הקרבן עצמו, וביאר דבמכשירי קרבן מדאורייתא כ"ע מודו דקרבן יחיד יכול להשתנות לשל ציבור, ואי"צ מסירה לציבור, כלל, אלא מדרבנן בעי מסירה, וכיון דרק מדרבנן בעי מסירה, י"ל דלזה כ"ע מודו דלא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה.

ו. פעם א' גזרה וכו' שלא יביאו עצים

וכו' ושללא יביאו ביכורים וכו'

וכ' המהרש"א, דצריך לתת טעם למה גזרו דוקא אהני ב' דברים. וביאר דב' דברים אלו היו באים בשמחה, וכדמצינו בקרבן עצים שעשו יו"ט ביומו, וכן בביכורים מצינו דמביאים אותו בשמחה, וכמו שמצינו בפרק ב' דביכורים, דהחליל הי' מכה, וכו'. וגזרו יון עליהם כדי לבטל השמחה ממנו.

ז. הביאו סלי ביכורים וכו'

וק', מה ענין זה לזמן עצי כהנים. כ' המהרש"א בשם הרע"ב דבני גונבי עלי הם בני סלמאי הנתופתי, ומשו"ה הי' להם יו"ט של זמן עצים, שהרי באמת הביאו עצים. אבל המהרש"א העיר דמרש"י לא משמע שהם היו אותה משפחה, אלא דבני גונבי עלי היו נכללים בכלל גוזרי עצים משום מעשה זה גופי', והיו מביאים העלי ג"כ לירושלים כדי לבקוע בו עצים למערכה (ולכאו' ק"ק, דא"כ למה לא הי' י"ט לבני סלמאי, ולכאו' צ"ל דמשפחה אחרת שהוזכר במתני' הי' באמת נקראת ג"כ בני סלמאי).

א. איבעיא להו היכי קאמר בשחרית ובמוסף קורין וכו' כ' התוס' רי"ד על המשנה דלא גרסי' "מוסף" במשנה, א', משום דאין קריאת התורה במוסף, וב', משום דאי' דכל יום שיש בו מוסף אין מעמד של מוסף, וא"כ איך תתכן קריאה זו. ולפ"ז ביאר דשאלת הגמ' כאן הוא אם קורין בשחרית בס"ת ובמנחה ע"פ, או דלמא אין קריאה בס"ת כלל, אלא בכולם קורין ע"פ. (ולגבי קו' מוהא דכל יום שיש בו מוסף אין מעמד של מוסף, אולי י"ל דכוונת המשנה להתפלול, אבל לא להקריאה, ומשמע דמפרש המשנה כהר"י מלוניל, דבמעמד דקריאה קאי, וצ"ע.)

ב. וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בציבור

ע' הגהות הגר"א בתמורה (יד) על מש"כ תוס' שם דהאיסור לומר על פה דברים שכתובין בכתב הוא רק בדבר שמוציא אחרים ידי חובתן. וכ' הגר"א דכן משמע בפ"ד דתענית, דהיינו הדין דכולן נכנסין וקורין אותה ע"פ, ומשמע מקו' הגמ' "וכי יכול וכו'" דהחסרון לאומרו ע"פ הוא רק משום דמוציא בזה הרבים ידי חובתן, אבל בלא"ה מותר. וע' מג"א (מ"ט, א') שג"כ הביא ראי' מסוגיין לשי' זו דיש להתיר לומר דברים שבכתב ע"פ היכא דאינו מוציא אחרים ידי חובתם. אולם ע' בפמ"ג שם דכ' דיכולים לבאר סוגיין באו"א, דהיינו דלא הי' קו' הגמ' משום דא"א לומר דברים שבכתב בע"פ [וכ' דמצד איסור זה י"ל דדברים אלו שגורים בפי כל, וא"כ אין כאן חסרון של דברים שבכתב וכו']. אלא קו' הגמ' היתה דהי' משמע בה"א שהקריאה היא גדר של קריאת התורה, וע"ז מתמיה, היתכן קריאת התורה כשהקורא אומרה על פה, וע"ז השיבה הגמ' דאי"ז קריאת התורה אלא הוי קריאת כל יחיד כמו ק"ש.

ג. מה הפרש בין זה לזה

יש כמה פירושים בזה- א) רש"י- פי' דקו' הגמ' היא, למה קרבן עצים דחי הא דנעילה אבל אינו דוחה הא דמנחה. ותי' הגמ' דמנחה דברי תורה ולכן אין קרבן עצים דוחה, ונעילה דברי סופרים, ויכול קרבן עצים לדחותו. ב) תוס'- הקו' היא מהו החילוק בין קרבן מוסף לקרבן עצים, דקרבן מוסף דוחה מנחה, וקרבן עצים אינו דוחה מנחה, אלא רק דוחה נעילה. ותי' הגמ' הוא דמוסף הוי דברי תורה ולכן יכול לדחות מנחה שהוא ד"ת, אבל קרבן עצים אינו אלא מדברי סופרים, ולכן אינו יכול לדחות אלא נעילה, שהיא מדברי סופרים. ג) רע"ב [ע"פ הגירסא שדחה רש"י]- ביאר להיפך מתוס', דמוסף דוחה רק מנחה, וקרבן עצים דוחה גם נעילה, וקו' הגמ' מהו ההפרש בין מוסף לקרבן עצים. והתי' הוא דמוסף הוי מדברי תורה ואי"צ חיזוק, דהיינו דאין לחוש דמשום המעמד ידחה הקרבן לגמרי, ולכן שפיר יכולים לומר המעמד של נעילה.